

Wprowadzenie

Składamy na ręce Czytelników pierwszy numer czasopisma „Problemy Edukacji, Rehabilitacji i Socjalizacji Osób Niepełnosprawnych” (1/2014, tom 18), który został przekształcony z serii wydawniczej o tym samym tytule. Temat niniejszego numeru – *Niepełnosprawność w rodzinie jako wyzwanie edukacyjne* – wpisuje się w podejmowaną problematykę sytuacji edukacyjnej i społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Rodzicielstwo to bardzo odpowiedzialna rola i zadanie. Tego nie uczą podręczniki ani żadne szkoły. Osoby podejmujące taką decyzję pragną, aby dziecko urodziło się zdrowe. Snują plany na przyszłość i chcą mu zapewnić wszystko, co najlepsze. Jednak w życiu nie zawsze marzenia się spełniają. Upragnione dziecko rodzi się z niepełnosprawnością lub też w trakcie dorastania z różnych przyczyn staje się osobą niepełnosprawną. Dla każdej rodziny jest to sytuacja bardzo trudna. Często związana z lękiem, zagubieniem, poczuciem krzywdy, osamotnienia. Jednym z ważniejszych wyzwań, jakie stoją przed rodzicami dzieci niepełnosprawnych, jest zapewnienie im edukacji na miarę ich potrzeb. Uwzględnić jednak należy, że w żadnym demokratycznym systemie rodzina nie powinna zostać z tymi problemami sama.

Z pewnością zachodzące w świecie przemiany w podejściu do osób niepełnosprawnych sprawiają, że zmienia się ich postrzeganie, między innymi poprzez dążenie do zapewnienia im równych szans, a także poprzez włączenie takich osób w powszechne nauczanie. Jest to niezwykle istotne, zwłaszcza w kontekście podstawowych praw człowieka, w tym prawa do edukacji każdej jednostki. Natomiast celem systemu edukacyjnego jest pełny rozwój osobowości dzieci niepełnosprawnych, a za realizację powinni być odpowiedzialni wszyscy, którzy są zaangażowani w pracę z dziećmi, w tym także rodzice. Jednak aby rodzina mogła pełnić swoją rolę wobec dziecka niepełnosprawnego, powinna być wspomagana poprzez placówki opiekuńczo-wychowawcze. Polski

system edukacji oraz przepisy prawa oświatowego traktują system kształcenia specjalnego jako integralną część systemu edukacji. Jego struktura organizacyjna jest taka sama jak w placówkach oświatowych ogólnodostępnych. Istotą systemu kształcenia specjalnego jest dążenie do powszechności nauczania w dostępnych dla wszystkich uczniów szkołach i zapewnienia uczniom z niepełnosprawnościami takich warunków, aby mogli realizować obowiązek szkolny w sposób dostosowany do tempa ich rozwoju. To potrzeby ucznia powinny wyznaczać sposób realizacji zadań w zakresie nauczania, wychowania i kształcenia. Nie zawsze jest to łatwe w realizacji i przebiega pomyślnie dla uczniów niepełnosprawnych.

Uwzględnić również należy, że rozwój nauki w dziedzinie pedagogiki, psychologii, a także medycyny i rehabilitacji przyczynił się do zmiany poglądów oraz do stopniowego włączania ludzi niepełnosprawnych do życia społecznego. Tendencją współczesnych systemów kształcenia jest przekonanie, że szkoły ogólnodostępne powinny przyjmować dzieci i młodzież niezależnie od ich warunków fizycznych czy też intelektualnych. Takie podejście ma dwa wymiary: uwzględnia prawa niepełnosprawnych z punktu widzenia praw człowieka oraz stwarza możliwość kontaktu z dziećmi pełnosprawnymi, co powinno przynosić synergiczną korzyść dla obu tych grup. Przemiany dokonujące się w świadomości społecznej sprawiają, że społeczeństwo zaczyna w większym stopniu postrzegać osoby niepełnosprawne w kategorii układu partnerskiego. Należy jednak podkreślić, że jest to proces długotrwały, który wymaga zmiany mentalności społecznej, stworzenia odpowiednich warunków do zaspokajania specjalnych potrzeb osób niepełnosprawnych, a także nakładów finansowych. Przed systemem edukacji w Polsce w dalszym ciągu stoją ważne wyzwania w dziedzinie realizacji potrzeb dzieci niepełnosprawnych. Do najważniejszych należy zaliczyć: tworzenie warunków w dostępie do edukacji, w tym również na etapie przedszkola, wyrównywanie szans życiowych od momentu wykrycia niepełnosprawności aż do zakończenia edukacji, poprawę jakości kształcenia. Realizacja tych zadań w dziedzinie edukacji pozwoli wykorzystać osobom niepełnosprawnym swoje możliwości oraz w przyszłości decydować o swoim losie, co przełoży się na korzyści dla całego społeczeństwa.

W niniejszym numerze zamieszczone zostały artykuły zarówno praktyków, jak i badaczy, którzy dzielą się swoimi doświadczeniami, wynikami badań i refleksjami z obszaru niepełnosprawności, szczególnie w obszarze wyzwań edukacyjnych i wsparcia społecznego.

*Sylwia Wrona
Wiesława Walkowska*